

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

54-1

BRNO 2013

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 54
Volume 54

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Alice Del Maschio
Software Software	Adobe InDesign CS5
Fotografie na obálce Cover Photography	Putna kultury s MMK nalezená v Popůvkách u Brna (okr. Brno-venkov) Moravian Painted Ware culture vessel found at Popůvky u Brna (Dist. of Brno-venkov)
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Královopolská 147 612 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2013

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2013 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

činku mezi levobřežní terasou Romže a návrším, které výškově kulminuje 1 km severně od místa výzkumu kótou 273,7 m. Poloha je součástí známé archeologické lokality, označené pomístním názvem „Díly odvrhoviční“. Sedm desítek prozkoumaných objektů poskytlo doklady o osídlení místa od staršího neolitu (kultura s lineární keramikou) přes eneolit (jordanovská kultura, kultura nálevkovitých pohárů, kultura zvoncovitých pohárů), dobu bronzovou (mohylová a lužická kultura) až do starší doby železné (platěnická kultura). Za zcela mimořádnou záležitost je možné považovat kostrový hrob baalberské fáze kultury nálevkovitých pohárů (obr. 3), který je, pomíne-li hroby uvedené fáze KNP z vrchu Kosíře, prvním regulérním baalberským hrobem z území Moravy. Antropologický materiál objevený v zásypech mladších objektů dovoluje uvažovat o tom, že zmíněný hrob byl součástí menšího pohřebiště KNP. Není od věci připomenout, že sídlištní objekty ze stejného období byl odkryty 300 m SZ od místa aktuálního výzkumu v areálu firmy NEKR v roce 1998.

Miroslav Šmíd

Resumé

Držovice (Kataster Držovice na Moravě, Bez. Prostějov). Flur „Díly odvrhoviční“. Jordanów -, Trichterbecher- u. Glockenbecher Kultur (Siedlung). Trichterbecher Kultur (Grab). Rettungsgrabung.

DŘEVOHOSTICE (OKR. PŘEROV)

„Dřevohostický les“. Mohylové pohřebiště. KZP. Systematický výzkum.

Od 9. do 27. 7. 2012 proběhla druhá etapa výzkumu eneolitického mohylového pohřebiště v Dřevohostickém lese (lokality je vymezena souřadnicemi S-JTSK: 1139110; 523310).

Uvedená etapa byla opět součástí výzkumných aktivit katedry archeologie FF ZČU v Plzni, Archeologického centra Olomouc a katedry historie FF UP v Olomouci (Křišťuf, Peška, Rytíř 2012) v rámci projektu ESF OP VK „Partnersství ve výzkumu a prezentaci archeologického kulturního dědictví“ (reg.č. CZ.1.07/2.4.00/17.0056). Výzkumná sezona byla zaměřena na řešení několika problémů. Pozornost byla věnována jak mohyle, započaté výzkumem 2011, tak i jejímu širšímu okolí.

Z tohoto důvodu proběhl již na přelomu března a dubna 2012 výzkum zaměřený na doklady osídlení v těsném sousedství Dřevohostického lesa. Metodou výzkumu byly povrchové sběry ve čtvercích 50 × 50 metrů v prostoru do 500 metrů od hranice lesa. Aby mohlo být prozkoumáno celé okolí Dřevohostického lesa, bylo pomocí náhodného výběru vybráno 140 čtverců (10 %), které byly sbírány studenty univerzity v Plzni a Olomouci. Podařilo se nasbírat kolekci několika tisíc keramických zlomků. Do pravěkého období lze však zařadit pouze asi 100 střepů. Ty tvoří výraznější kumulaci především na katastru obce Hradčany. Několik střepů z této kumulace lze řadit obecně do doby bronzové. Ostatní keramiku nelze přesněji

datovat. Kromě keramiky bylo objeveno několik desítek kusů štipané industrie (zatím bez bližšího určení), která se kumulovala především na katastru obce Dřevohostice, a tři kusy broušených kamenných nástrojů (sekerka – časný eneolit, sekerka – neolit/eneolit, sekeromlat – KNP?).

Ve stejném termínu byl proveden geofyzikální průzkum celého prostoru mohylové skupiny I. Kromě v terénu patrných 7 porušených a 2 neporušených mohyl byly zachyceny dvě anomálie interpretované jako možné pozůstatky zničených mohyl. Kromě toho bylo v prostoru mohylníku nalezeno několik zahluobených objektů a mnoho terénních depresí, které by mohly sloužit k získávání materiálu na stavbu mohyl.

V červenci pokračoval výzkum mohyly zkoumané již v roce 2011. Byl dokončen odkryv sond započatý v předchozí sezoně a otevřeny 4 nové sondy. Ve středu mohyly se podařilo zachytit zbytek hrobové jámy, datované do KZP (podle zlomků zvoncovitého poháru), která byla silně porušena výkopem z 19. nebo 20. století. Téměř pod celým mohylovým náspem byla zachycena černá humózní vrstva, která byla interpretována jako původní pravěký půdní typ. Tuto interpretaci potvrdily chemické analýzy půdy. Původní zvrstvení mohyly, pozorované již v roce 2011, se na základě chemických analýz ukázalo být přírodního původu. Mohyla tedy byla vybudována najednou a kryla hrob kultury zvoncovitých pohárů, který byl zahluoben do původního půdního typu a do podloží. Z kúlových jam pod mohylovým pláštěm (pravděpodobně nesouvisející s konstrukcí mohyly) se podařilo získat radiokarbonové datum UGAMS 11867 3830±30 BP.

V následující sezoně (2013), která uzavře celou výzkumnou kampaň, bude odkryta další část hrobové jámy a výzkum bude pokračovat v prostoru mezi mohylami, kde se zaměří na anomálie objevené během geofyzikálního průzkumu a na terénní deprese interpretované prozatím jako pozůstatky po těžbě materiálu na stavbu mohyl.

Petr Křišťuf, Jaroslav Peška, Ladislav Rytíř

Literatura

Křišťuf, P., Peška, J., Rytíř, L. 2012: Archeologický výzkum eneolitického mohylníku v Dřevohostickém lese: výsledky první sezony. In: J. Peška, F. Trampota (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu 2011. Sborník referátů z 30. pracovního setkání badatelů pro výzkum neolitu a eneolitu Čech, Moravy a Slovenska*. Mikulov: Regionální muzeum Mikulov, 67–77.

Resumé

Zweite Etape der Forschung des äneolithischen Hügelgräberfeldes in „Dřevohostický les“ bestand aus 3 Phasen:

1. Oberflächige Sammlung in unmittelbarer Nachbarschaft (Radius 500 m) mit der Besiedlung (Gemeinde Hradčany) von Neolithikum, Äneolithikum und Bronzezeit.

2. Gephysikalische Prospektion die gesamte Gruppe I (insgesamt 9 + 2 zerstörte Grabhügel) mit mehreren ver-

sunkenen Objekten und Depressionen vielleicht als Material für den Bau des Hügels zu erhalten.

3. Fortsetzung der Forschungsarbeiten des Hügels Nr. 8 vom Jahre 2011 (4 neue Sonden). In der Mitte der Hügelaufschüttung wurde ein Teil der ursprüngliche Grabgrube der GBK entdeckt. Unter der Aufschüttung wurde schwarze Humusschicht dokumentiert (urgeschichtliche Bodenart). Aus der Pfostenkonstruktion unter dem Hügelmantel (hängt mit Kosntruktion des Hügels nicht gerade zusammen) stammt die Absolutdatum UGAMS 11867 3830±30 BP. Die Grabung wurde im nächsten Jahr fortsetzen.

KRALICE NA HANÉ (OKR. PROSTĚJOV)

„Kralický háj“, Průmyslová zóna města Prostějova. Epilengyel. Sídliště. Záchranný výzkum.

Ve dnech 8. až 28. srpna 2012 proběhl záchranný archeologický výzkum související s plánovaným rozšířením výrobního areálu společnosti Žaluzie NEVA, s.r.o. (ZM 1:10000, list 24-24-13, 147:360, 151:359, 151:357, 148:357, 147:355, 144:355), který prostorově přímo navázal na odkryvy realizované zde v roce předchozím (např. Fojtík 2011). Na stavbou dotčené ploše byly zachyceny též nečetné projevy osídlení prostoru dnešní průmyslové zóny města Prostějova v období epilengyelu (k eneolitickému osídlení místa podrobněji cf. Šmíd 2008) - časně eneolitické nálezy nám poskytla zejména výplň kaverny vzniklé zánikem neolitického hliníku, obj. č. 577.

Pavel Fojtík

Literatura

Fojtík, P. 2011: *Kralice na Hané, „Kralický háj“ 2011, areál Žaluzie NEVA, ppč. 350/1.* Rkp. nálezové zprávy č.j. 199/11. Uloženo: Archiv ÚAPP Brno, v. v. i.

Šmíd, M. 2008: Eneolitické nálezy z průmyslové zóny města Prostějova. *Zpravodaj Muzea Prostějovska v Prostějově 2007–2008*, 16–28.

Resumé

Kralice na Hané (Bez. Prostějov). „Kralický háj“. Epilengyel. Siedlung. Rettungsgrabung.

KŘIŽANOVICE (OKR. VYŠKOV)

„Za kostelem“. Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při budování inženýrských sítí v nové obytné zóně Za kostelem v Křižanovicích na Vyškovsku bylo v lednu – květnu 2012 zachyceno několik sídlištních objektů. Lokalita se nachází na severovýchodním svahu nad řekou Litavou, v nadmořské výšce 218–224 m. Na ZM ČR 1:10 000, list 24-43-10, je vymezena body 073:149, 083:153, 088: 153, 090: 140, 084:138, 083:140,078:140 mm od Z:J s.č.

Ve výkopových profilech bylo zjištěno 15 objektů. Z toho 6 objektů bylo recentních a 9 pravěkého stáří. Jeden objekt můžeme na základě keramiky datovat do eneolitu.

Klára Rybářová

Resumé

Křižanovice (Bez. Vyškov). „Za kostelem“. Āneolitikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

KYJOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Sutny II“. KZP. Hrob. Systematický výzkum.

Ve výzkumné sezoně 2012 byl na lokalitě Kyjovice v poloze „Sutny II“ (sektor Y6) odkryt v pořadí již druhý hrob kultury se zvoncovitými poháry (H28). Nacházel se přibližně 6 m východně od hrobové komory a vně kruhového žlábků hrobu (H27; obr. 4) ze stejného období (Kazdová, Kuča, Šabatová, Trampota, Prokeš, Hložek, Kolář, Petřík 2011; Kazdová, Kuča, Trampota, Kolář 2012u).

Hrobová jáma o rozměrech 1,55×1,30 m obsahovala kostrový pohřeb, ležící v rituální poloze na pravém boku, hlavou k jihu, předběžně interpretovaný jako pohřeb ženy. Na kostře a v oblasti krku byly identifikovány velmi špatně zachované jantarové korále, tvořící patrně náhrdelník.

Keramická výbava se skládala z mísy a dvou džbánů. Mísa s pozůstatky zvířecí obětiny byla umístěna poblíž lebky. Džbány se nacházely v prostoru dolních končetin. Kolekci milodarů doplňoval fragment neopracovaného kamene (blíže neurčené funkce) lokalizovaného do prostoru pánve.

Exkavace a plošná dokumentace probíhala po mechanických vrstvách (mocnost 10 cm), půdní vzorky byly systematicky odebrány v každé vrstvě (pravidelná síť 15 x 15 cm), aplikace rhodanidu draselného a kyseliny chlorovodíkové ke zjištění dřevitých konstrukčních prvků hrobu se projevila jako negativní. Artefakty byly podrobně zaměřovány pomocí totální stanice, zvláštní důraz byl kladen na keramické fragmenty s ohledem na možnou rekonstrukci postdepozicičních procesů.

K zjištění přítomnosti parazitů byly z kosterních pozůstatků odebrány celkem tři půdní vzorky z oblasti nad pánví, pánve a pod pánví. Také byly odebrány dva vzorky kostí (konkrétně zub a lýtková kost) na analýzu DNA.

Přítomnost nadzemních konstrukčních prvků hrobu (dům mrtvých) by mohly prokazovat mělké kúlové jamky situované paralelně vně hrany hrobové jámy. Tuto skutečnost ale bude třeba ještě ověřit na východním okraji hrobové jámy.

Současně proběhla dokumentace zbývající části žlábků k hrobu H27. Souhrnný popis výsledků výzkumu v sektoru Y6 viz kap. Neolit.

Výzkum proběhl v rámci Operačního programu – *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* – *Vzdělávání v moderních metodách archeologické praxe*